

Szczepienia ochronne zalecane, profilaktyka poekspozycyjna, ruchy antyszczepionkowe

---

Małgorzata Pawłowska

**Klinika Chorób Zakaźnych i Hepatologii
Wieków Rozwojowego CM UMK**

Szczepienia zalecane

- wirusowe zapalenie wątroby typu A
- ospa wietrzna
- grypa
- rotawirus
- *Neisseria meningitidis*
- kleszczowe zapalenie mózgu
- wirus brodawczaka ludzkiego

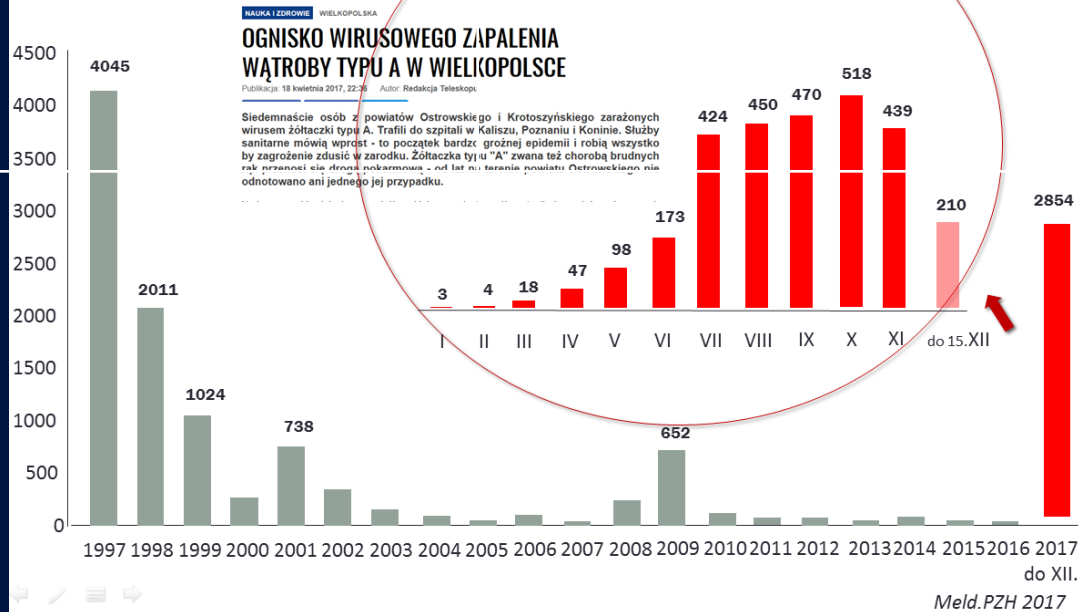
II. Szczepienia zalecane

Szczepienie p/ WZW typu A

1. wyjeżdżającym do krajów o wysokiej i pośredniej endemiczności WZW typu A
2. zatrudnionym przy produkcji i dystrybucji żywności, usuwaniu odpadów komunalnych
3. dzieciom w wieku przedszkolnym, szkolnym oraz młodzieży, które nie chorowały na WZW typu A

Uwagi

Liczba zachorowań na wzw A w Polsce w latach 1997-2017

II. Szczepienia zalecane

PSO 2018

Szczepienie p/ WZW typu B	Uwagi
1. narażonym na zakażenia związane z uszkodzeniem ciągłości tkanek lub poprzez kontakt seksualny 2. przewlekle chorym o wysokim ryzyku zakażenia 3. z niedoborami odporności, leczonych immunosupresyjnie, z cukrzycą i niewydolnością nerek 4. przygotowywanym do zabiegów operacyjnych 5. dzieciom i młodzieży, nieobjętym dotąd szczepieniami 6. dorosłym, zwłaszcza w wieku starszym 7. chorym na nowotwory układu krwiotwórczego	Nie jest konieczne szczepienie przypominające osób zdrowych uprzednio zaszczepionych podstawowo, pomimo stężenia przeciwciał anty HBs poniżej poziomu ochronnego (10 j.m./l). Dawki przypominające u chorych z obniżoną odpornością należy podawać – według wskazań producenta szczepionki oraz zaleceń lekarza.

II. Szczepienia zalecane

Szczepienie p/ ODRZE, ŚWINCE, RÓŻYCZCE	Uwagi
1. młodym kobietom, zwłaszcza pracującym w środowiskach dziecięcych (przedszkola, szkoły, szpitale, przychodnie) i młodym mężczyznom dla zapobiegania RÓŻYCZCE wrodzonej 2. nieszczepionym - dwie dawki szczepionki w odstępie co najmniej 4 tyg. 3. u szczepionych szczepionkami monowalentnymi - szczepienie należy traktować jako przypominające	Podawane w wywiadzie przebycie zachorowań na ODRĘ, ŚWINKĘ lub RÓŻYCZKĘ nie jest przeciwwskazaniem do szczepienia, jednak szczepionkę należy podać nie wcześniej, niż po upływie 4 tyg. od wyzdrowienia. Nie szczepić na 4 tyg. przed planowaną ciążą i w okresie ciąży.

II. Szczepienia zalecane

Szczepienie p/ OSPIE WIETRZNEJ	Uwagi
1. osobom, które nie chorowały na OSPEĘ WIETRZNAĄ i nie zostały wcześniej zaszczepione w ramach szczepień obowiązkowych albo zalecanych 2. kobietom planującym zajście w ciążę, które nie chorowały wcześniej na OSPEĘ WIETRZNAĄ	

Ospa wietrzna

epidemiologia	w 2016 r. odnotowano w Polsce łącznie 160 660 nowych zachorowań na ospę wietrzną; zapadalność wyniosła 418/100 000 mieszkańców w 2010 r. w 18 krajach Europy w sumie zarejestrowano 592 681 nowych zachorowań na ospę wietrzną; standaryzowana roczna zapadalność w krajach Europy Zachodniej wyniosła 300–1291
okres wylegania	10–21 dni (zwykle 14–16 dni), u osób w immunosupresji nawet do 35 dni
zaraźliwość	ryzyko zachorowania po kontakcie domowym z chorym na ospę wietrzną wynosi 61–100%, a po kontakcie epizodycznym – 12–33% ryzyko zachorowania po kontakcie z chorym na półpasiec jest 5-krotnie mniejsze
odporność naturalna i po szczepieniu	przechorowanie ospy wietrznej zapewnia trwałą odporność kilkunastoletnie obserwacje nie wskazują na większe ryzyko zachorowania na ospę wraz z upływem czasu od szczepienia, aktualnie nie zaleca się dawek przypominających osobom zaszczepionym 2 dawkami szczepionki przeciwko ospie wietrznej
skuteczność szczepienia	bardzo duża – 2 dawki: - szczepionki nieskojarzone – 92% (95% CI: 88–95) - szczepionki skojarzone – 91% (95% CI: 65–98) – 1 dawka: - szczepionki nieskojarzone – 81% (95% CI: 78–84) - szczepionki skojarzone – 55% (95% CI: 8–78)

Powikłania ospy wietrznej

powikłania ogółem	2–6/100 ^b
zgon ogółem	2/100 000 ^c
dorośli	33/100 000
osoby z niedoborami odporności	do 15/100
ciążarne	do 40/100 ^d
bakteryjne zakażenia skóry i tkanki podskórnej	8–59/100 ^e
powikłania oddechowe ogółem	3–22/100 ^e
ospowe zapalenie płuc	do 20/100 ^f
wtórne bakteryjne zapalenie płuc	13/100 000 ^g
zapalenie ucha środkowego	3/100 ^e
zakażenie rozsiane	do 36/100 ^h
powikłania neurologiczne ogółem	do 61/100 ^e
zapalenie mózdzku	2,5/100 000
zapalenie mózgu	18/100 000 ^c
dorośli	1–1/1000
dzieci	2–3/100 000
zgon	do 20/100
trwałe następstwa neurologiczne	do 15/100
inne (zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, poprzeczne zapalenie rdzenia, zespół Guillaina i Barrégo, porażenie nerwów czaszkowych, zapalenie siatkówki)	rzadko
odległe następstwa (nasilone bliznowacenie skóry, ataksja/ zaburzenia koordynacji, padaczka lub porażenie nerwów czaszkowych)	0,4–3,1/100 ^e
embriopatia ospowa	0,4–2/100 ⁱ

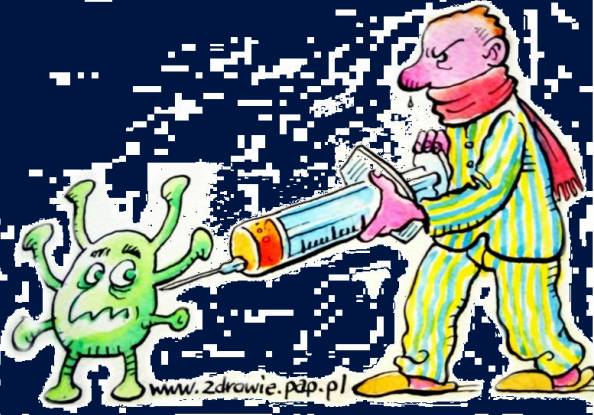
Czynniki ryzyka ciężkiego przebiegu i powikłań ospy wietrznej

- **wiek >20 lat**
- **niemowlęta**
- **ciąża (zwłaszcza II i III trymestr)**
- **immunosupresja, w tym przewlekłe leczenie glikokortykosteroidami i istotne niedobory odporności komórkowej**
- **noworodki matek, które zachorowały na ospę (wystąpienie osutki) w ciągu 5 dni przed porodem lub 2 dni po porodzie**

NOP po szczepieniu p/ospie wietrznej

ból w miejscu wkłucia	20–25/100 dzieci do 13. rż. ok. 25–32/100 osób >13 lat
zaczerwienie w miejscu wkłucia	5/100 dzieci
osutka w okolicy wkłucia	3/100 zaszczepionych pierwszą dawką 1/100 zaszczepionych drugą dawką
uogólniona osutka	3–5/100 1/100 nastolatków i dorosłych zaszczepionych drugą dawką
gorączka	do 15/100 dzieci do 10/100 nastolatków i dorosłych
transmisja wirusa szczepionkowego z osoby immunokompetentnej	pojedyncze opisy przypadków
transmisja wirusa szczepionkowego z osoby z upośledzeniem odporności	ok. 20/100 osób z kontaktu
uogólnione zakażenie wirusem szczepionkowym	rzadko, dotyczy głównie osób z upośledzeniem odporności
zgon	pojedyncze przypadki u osób z upośledzeniem odporności
reakcje anafilaktyczne	ok. 1/1 000 000

II. Szczepienia zalecane

Szczepienie p/ GRYPIE	Uwagi
Wskazania kliniczne: 1. po transplantacji narządów; 2. przewlekle chorym dzieciom i dorosłym, chorującym na niewydolność układu oddechowego, astmę oskrzelową, POCHP, niewydolność układu krążenia, chorobę wieńcową, niewydolność nerek, nawracający zespół nerczycowy, choroby wątroby, choroby metaboliczne, cukrzycę, choroby neurologiczne i neurorozwojowe; 3. w stanach obniżonej odporności, chorym na nowotwory układu krwiotwórczego; 4. dzieciom zakażonym HIV, ze schorzeniami immunologiczno-hematologicznymi, dysfunkcją śledziony, z pierwotnymi niedoborami odporności, po leczeniu immunosupresyjnym, po przeszczepie szpiku, narządów litych, leczonych przewlekle salicylanami; 5. dzieciom z wadami wrodzonymi serca zwłaszcza sinicznymi, z niewydolnością serca, z nadciśnieniem płucnym; 6. kobietom w ciąży lub planującym ciążę.	Szczepionki są ważne jeden sezon epidemiczny ze względu na co sezonowe zmiany składu według zaleceń WHO. Zgodnie z rekomendacjami WHO zaleca się szczepionki czterowalentne.

II. Szczepienia zalecane

Szczepienie p/ GRYPIE	Uwagi
Wskazania epidemiologiczne - wszystkim osobom od ukończenia 6 m.ż.: 1. zdrowym dzieciom w wieku 6 m.ż.-18 rż (6 mż.- 5 l) 2. osobom w wieku >55 lat; 3. z bliskiego kontaktu z niemowlętami, osobami starszymi lub przewlekle chorymi (strategia kokonowa szczepień); 4. personel medyczny, administracyjny, funkcjonariusze publiczni: policja, wojsko, straż graniczna, straż pożarna; 5. pensjonariusze placówek całodobowej opieki świadczących usługi z zakresu opieki paliatywnej, hospicyjnej, długoterminowej, rehabilitacji leczniczej, leczenia uzależnień, psychiatrycznej opieki zdrowotnej oraz lecznictwa uzdrowiskowego.	www.zdrowie.pap.pl

II. Szczepienia zalecane

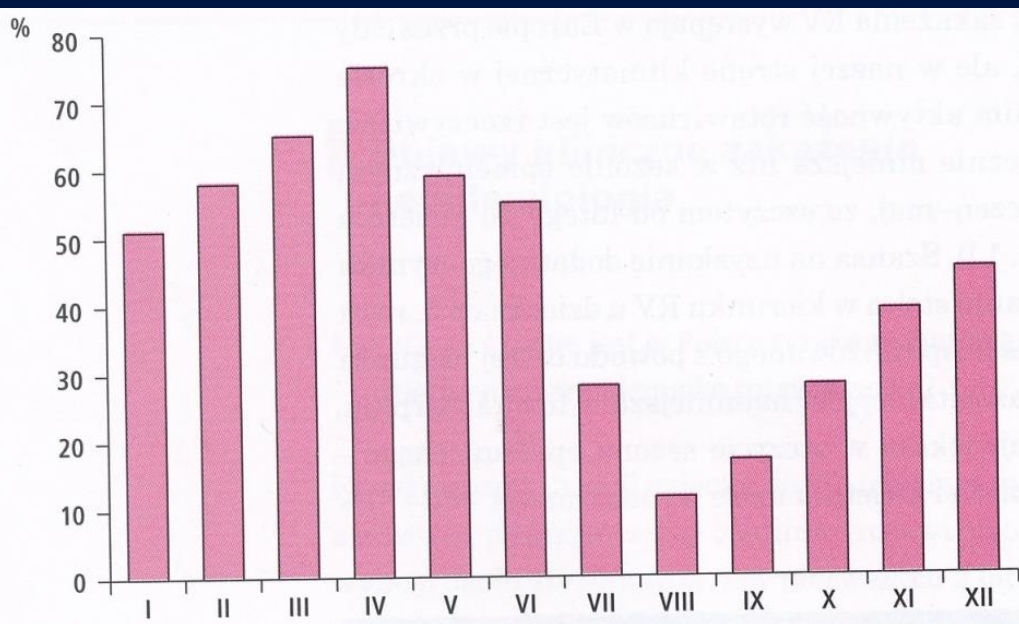
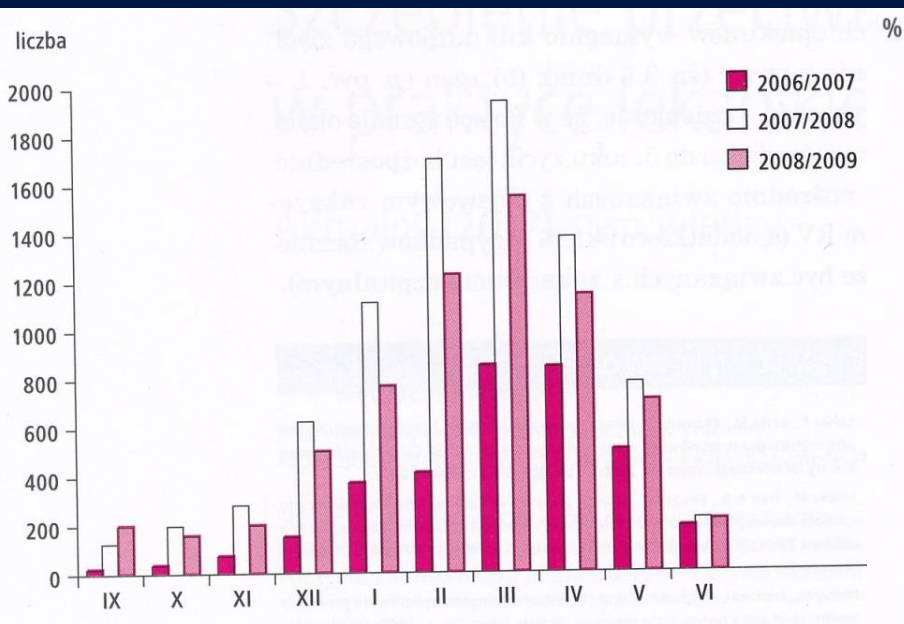
Szczepienie p/ ROTAWIRUSOM	Uwagi
Dzieciom od 6 tyg. życia do ukończenia 24 tyg. życia.	Szczepionkę przeciw ROTAWIRUSOM można stosować jednocześnie z innymi szczepionkami.

RV1 (Rotarix)	Charakterystyka	RV5 (RotaTeq)
doustna , żywa atenuowana	Typ szczepionki	doustna , żywa atenuowana
szczep ludzki 89-12	Macierzysty szczep rotawirusa	szczep bydłocy WC3
1 szczep ludzki RIX4414	Skład	5 reasortantów ludzko-bydłocy
G1P [8]	Typy G i P	G1P [5], G2P [5], G3P [5], G4P [5], G6P [8]
2	Ilość dawek	3
6-24 tydzień życia	Wiek podania	6-24 tydzień życia

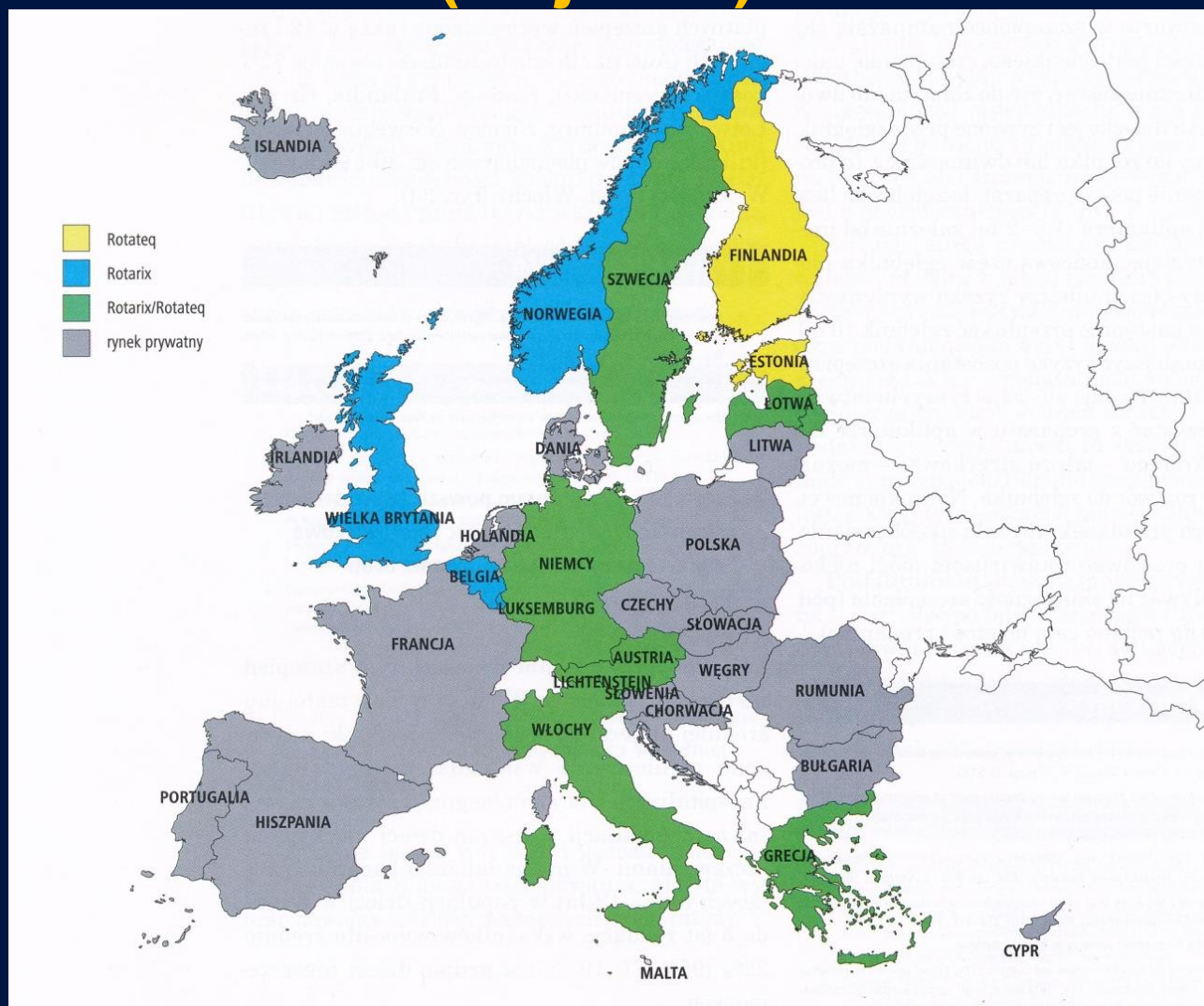
Zakażenia rotawirusowe oraz hospitalizacje dzieci

Liczba zakażeń rotawirusowych u dzieci w Europie (bez Polski) w latach 2006-2009

Hospitalizacje z powodu biegunki rotawirusowej u dzieci do 5 rż w Polsce

Programy szczepień ochronnych p/rotawirusom (maj 2017)

II. Szczepienia zalecane

Szczepienie p/ BŁONICY, TĘŻCOWI, KRZTUŚCOWI	Uwagi
1. w 19 rż zamiast III dawki szczepienia przypominającego – szczepionką p/BŁONICY i TĘŻCOWI (Td); 2. wszystkim osobom dorosłym pojedynczą dawką przypominającą co 10 lat zamiast dawki przypominającej szczepionki błoniczo-tężcowej (Td). Wskazania epidemiologiczne: 1. personel medyczny i osoby mające kontakt z noworodkami i niemowlętami; 2. osoby w podeszłym wieku narażone na zakażenie; 3. kobiety planujące ciążę lub w ciąży (po 28 tyg. ciąży);	Szczepienie p/BŁONICY, TĘŻCOWI, KRZTUŚCOWI szczepionką dTap lub dTap-IPV.

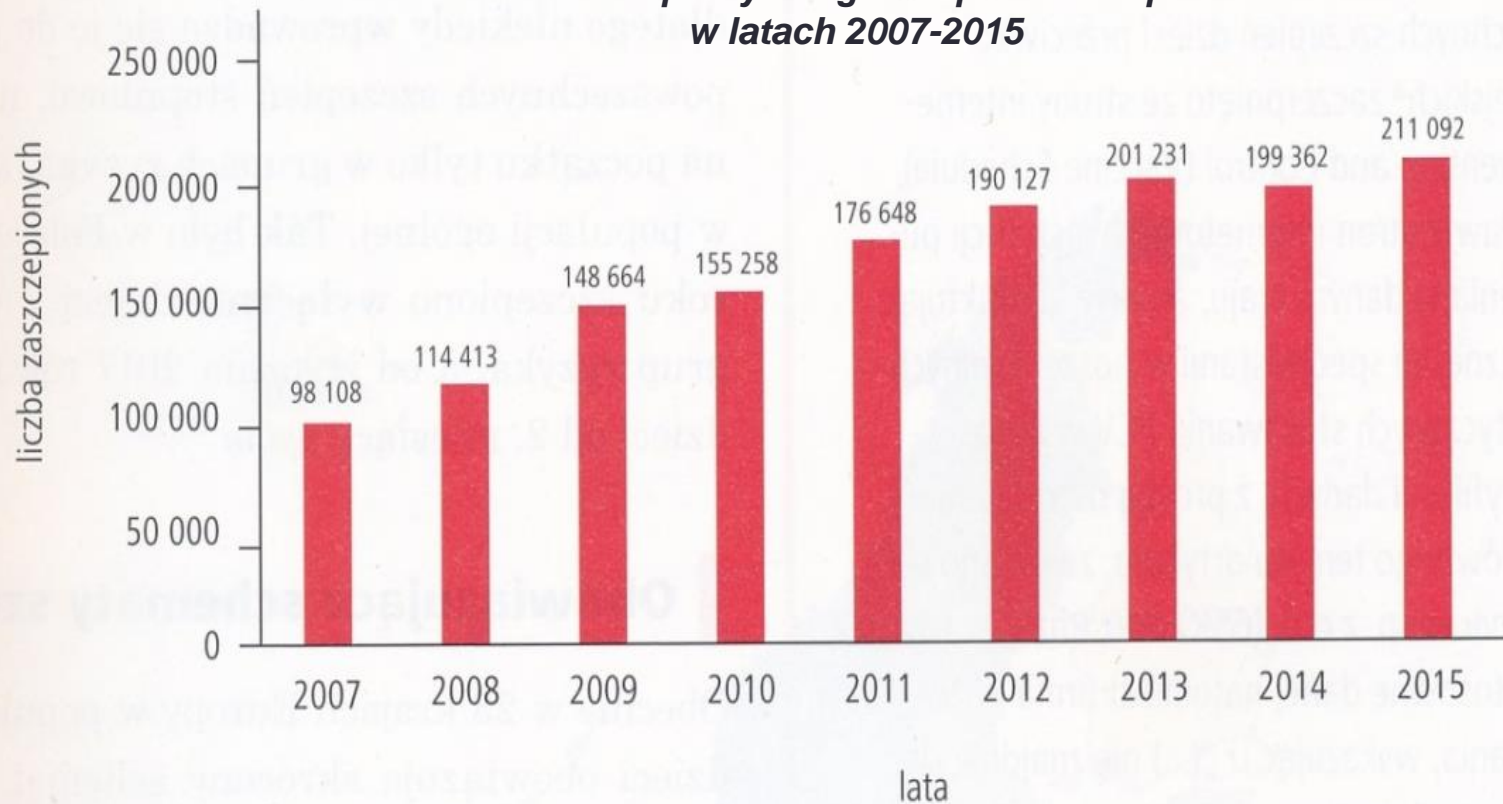

II. Szczepienia zalecane

Szczepienie p/ STREPTOCOCCUS PNEUMONIAE	Uwagi
1. dzieci i młodzież 6 tyg.-18 rż, dorośli > 50 rż 2. dzieci i dorośli z przewlekłymi chorobami serca, płuc, wątroby, cukrzycą, implantem ślimakowym 3. dzieci i dorośli z asplenią: sferocytozą i innymi Hb patiami 4. dzieci i dorośli z zaburzeniami odporności: niedoborami odporności, zakażeniem HIV, przewlekłą chorobą nerek i zespołem nerczycowym, białaczką, chorobą Hodgkina, uogólnioną chorobą nowotworową, leczeni immunosupresyjnie przewlekłą steroidoterapią i radioterapią	Szczepienie rozpoczęte jednym preparatem należy kontynuować do zakończenia schematu szczepienia.

II. Szczepienia zalecane

*Liczba osób zaszczepionych ogółem przeciwko pneumokokom
w latach 2007-2015*

Programy szczepień przeciwko pneumokokom w Europie (stan z dnia 28.12.2016r.)

II. Szczepienia zalecane

Szczepienie p/ NEISSERIA MENINGITIDIS	Uwagi
1. niemowlęta > 2 m.ż. 2. dzieci i dorośli narażeni na ryzyko inwazyjnej choroby meningokokowej z bliskiego kontaktu z chorym lub materiałem zakaźnym: personel medyczny, przebywający w żłobkach, przedszkolach, domach studenckich, internatach, intymne kontakty z nosicielem lub osobą chorą; 3. dzieci i dorośli z niedoborami odporności, z asplenią, HIV, nowotworami, chorobą reumatyczną, przewlekłą chorobą nerek, wątroby, leczeni ekulizumabem, przed i po przeszczepie szpiku, leczeni immunosupresyjnie; 4. nastolatki i osoby >65 rż.	Liczba dawek i schemat szczepienia – według wskazań producenta szczepionki.

INWAZYJNA CHOROBA MENINGOKOKOWA (ICHM) SZCZEGÓLNIIE ZAGRAŻA NIEMOWLĘTOM⁶

Neisseria meningitidis (meningokok) należy do **najczęstszych bakteryjnych czynników etiologicznych pozaszpitalnych zakażeń inwazyjnych** na świecie i w Polsce⁷

Najwyższą zapadalność na IChM w Polsce odnotowuje się **u dzieci w 1. r.ż.**⁶

ZAPADALNOŚĆ NA ICHM W GRUPACH WIEKOWYCH
(Dane KOROUN: www.koroun.edu.pl, Polska 2015)

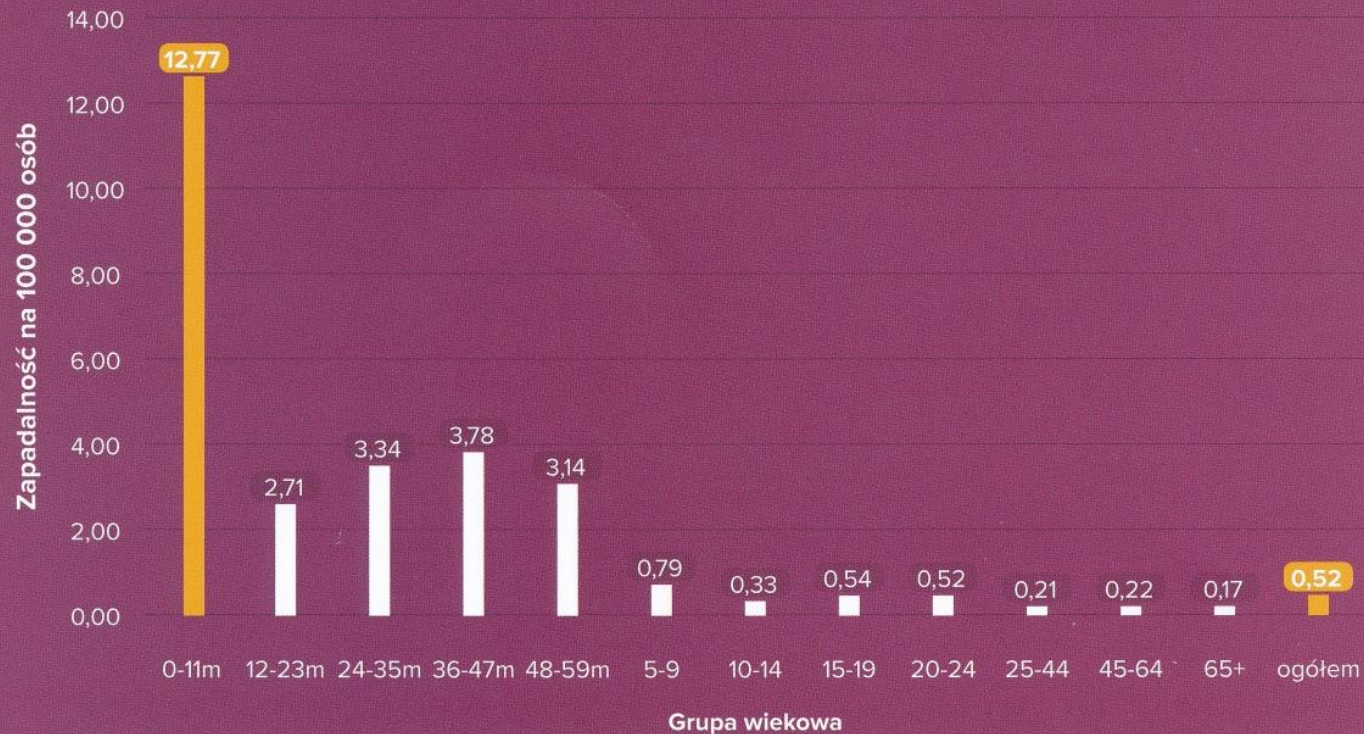

Tabela 1. Charakterystyka inwazyjnej choroby meningokokowej^a

epidemiologia	na świecie rocznie notuje się 300 000–500 000 zachorowań, w tym 135 000 przypadków śmiertelnych w Europie w 2014 r. zapadalność wyniosła 0,5/100 000; odnotowano 2760 potwierdzonych zachorowań w Polsce w latach 2010–2016 zapadalność na IChM wahała się 0,43–0,77/100 000, najmniejsza (0,43/100 000) odnotowano w 2016 r. najczęstszą przyczyną zachorowań w całej Europie i Polsce są meningokoki serogrupy B i C		
okres wylegania	3–4 dni (zakres 2–10 dni)		
zakaźność	niewielka; ryzyko zakażenia po kontakcie domowym osoby podatnej wynosi 0,2–0,4% i jest 500–800 razy większe u osób z kontaktu domowego niż w populacji ogólnej		
odporność	przebycie IChM nie zapewnia trwałej odporności	brak wystarczających danych o trwałości ochrony po szczepieniu	miano swoistych przeciwciał zmniejsza się w ciągu kilku lat po szczepieniu
skuteczność szczepienia	nie przeprowadzono badań z randomizacją oceniających skuteczność szczepionek w zapobieganiu IChM ze względu na małą zapadalność na tę chorobę	szczepionki skoniugowane są immunogenne w różnych grupach wiekowych	w krajach prowadzących powszechne szczepienia przeciwko meningokokom obserwuje się zmniejszenie zapadalności na IChM

ICHM

Tabela 2. Konsekwencje zakażenia meningokokami i częstość ich występowania

zaburzenia neurologiczne	7/100 ^a
głuchota	4/100 ^a
ZOMR	30–60/100 ^a
zgon	5–18/100 ^b
upośledzenie słuchu	26/1000 ^b
głębokie upośledzenie słuchu	21/1000 ^b
drgawki	5/1000 ^b
upośledzenie widzenia	16/1000 ^b
porażenia i niedowłady	6/1000 ^b
zaburzenia behawioralne	6/1000 ^b
posocznica	23–30/100 ^a
zgon	do 30/100 ^c
przewlekły ból	210/1000 ^c
bliznowacenie skóry	130/1000 ^c
amputacje	30/1000 ^c
posocznica piorunująca	10–15/100 ^c
zgon	do 70/100 ^d
ZOMR + posocznica	12/100 ^a
zapalenie płuc	5–15/100 ^e
zapalenie stawów	2/100 ^e
zapalenie ucha środkowego	1/100 ^e
zapalenie nagłośni	<1/100 ^e
zapalenie osierdzia	rzadko ^e
zapalenie mięśnia sercowego	rzadko ^e
zapalenie spojówek	rzadko ^e

NOP po szczepieniu p/meningokokom grupy B

NOP	Częstość występowania
ból w miejscu wkłucia	ok. 50/100 zaszczepionych dzieci do 2. rż. ok. 90/100 zaszczepionych dzieci >2. rż.
gorączka	36–55/100 dzieci do 2. rż. 77/100 niemowląt, gdy szczepienie przeprowadza się jednocześnie z innymi rutynowymi szczepionkami <10/100 starszych dzieci, młodzieży i dorosłych
senność/osłabienie	25–58/100 dzieci do 2. rż. 20–28/100 dzieci w wieku 2–5 lat
złe samopoczucie	23–28/100 dzieci w wieku 6–10 lat
drażliwość	31–52/100 dzieci do 2. rż.
ból mięśni	27–29/100
ból stawów	19–27/100
ból głowy	37–50/100 nastolatków i dorosłych
omdlenie	1/1000 zaszczepionych

NOP po szczepieniu p/meningokokom grupy C

NOP	Częstość występowania
ból w miejscu wkłucia	ok. 60/100 ^a 75/100 ^b
gorączka	ok. 25/100 ^a 3/100 ^b
złe samopoczucie	35/100 ^b
drażliwość	<50/100 ^a
nietypowy płacz	ok. 60/100 ^a
senność	ok. 55/100 ^a
zaburzenia łaknienia	ok. 30/100 ^a
wymioty	<20/100 ^a
ból mięśni	56/100 ^b
ból głowy	49/100 ^b

II. Szczepienia zalecane

Szczepienie p/ HAEMOPHILUS INFLUENZAE typu b	Uwagi
1. dzieci do ukończenia 6 rż nieszczepione w ramach szczepień obowiązkowych dla zapobiegania zapaleniom opon m.rdz., posocznicy, zapaleniom nagłośni; 2. osobom z zaburzeniami odporności	Liczba dawek i schemat szczepienia – według wskazań producenta szczepionki.
Szczepienie p/ KLESZCZOWEMU ZAPALENIU MÓZGU	
Osoby zatrudnione przy eksploatacji lasu, stacjonujące wojsko, rolnicy, turyści, uczestnicy obozów i kolonii.	
Szczepienie p/ CHOLERZE	
Osoby wyjeżdżające do rejonów zagrożonych wystąpieniem epidemii CHOLERY.	
Szczepienie p/ DUROWI BRZUSZNEMU	
Osoby wyjeżdżające do rejonów endemicznych w zależności od sytuacji epidemiologicznej	
Szczepienie p/ WŚCIEKLIŹNIE	
Osoby wyjeżdżające do rejonów endemicznych	

II. Szczepienia zalecane

Szczepienie p/ POLIOMYELITIS	Uwagi
1. wyjeżdżającym do rejonów endemicznych 2. >19 rż nieszczepionym w ramach szczepień obowiązkowych	
Szczepienie p/ ŻÓLTEJ GORĄCZCE	
Osobom nieszczepionym, które wyjeżdżają na obszary zagrożone zakażeniem wirusem ŻÓLTEJ GORĄCZKI.	
Szczepienie p/ HPV	
Szczególnie osobom przed inicjacją seksualną.	
Szczepienie p/ GRUŻLICY	
Osobom do ukończenia 15 rż	

Nagminne porażenie dziecięce (poliomyelitis)

epidemiologia	75 zachorowań wywołanych przez WPV w 2015 r. (Afganistan i Pakistan), 35 przypadków w 2016 r. (Afganistan, Pakistan i Nigeria) w Polsce ostatnie zachorowanie wywołane przez WPV odnotowano w 1984 r.
okres inkubacji	3–6 dni (od momentu zakażenia do wystąpienia pierwszych objawów); 7–21 dni (zakres 3–35 dni; od momentu zakażenia do wystąpienia porażenia)
zakaźność	ryzyko zakażenia osoby podatnej (nieszczepionej) drogą fekalno-oralną w kontakcie domowym lub instytucjonalnym sięga nawet 90% ; przed rozpoczęciem masowych szczepień przeciwko polio postać porażenna choroby występowała u 1/200 (0,5%) dzieci eksponowanych na wirusa polio
odporność	brak odporności krzyżowej – zakażenie jednym typem wirusa nie chroni przed zakażeniem pozostałymi dwoma typami
skuteczność szczepienia	>90% w zapobieganiu porażennej postaci <i>poliomyelitis</i>

VDPV – zmutowany wirus polio pochodzenia szczepionkowego, WPV – dziki wirus polio

polio nieporażenne	90–95/100 ^a
postać subkliniczna (bezobjawowa)	72/100 ^a
postać poronna (dolegliwości żołądkowo-jelitowe [nudności, wymioty, zaparcie], gorączka, ból głowy i gardła, złe samopoczucie, senność)	24/100 ^a
aseptyczne zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych (sztywność karku i/lub pleców, wymioty, nasilony ból głowy, kończyn, karku i pleców)	4/100 ^a
polio porażenne (nieodwracalne porażenie, zwłaszcza kończyn dolnych)	1–2/100 ^a
uszkodzenie ośrodków neurowegetatywnych	2/100 ^b
zgon	
dzieci	2–5/100 ^b
dorośli	15–30/100 ^b
zespół <i>post-polio</i>	25–80/100 ^c
	ok. 40/100 ^d
osłabienie mięśni	
uszkodzonych w ostrej fazie polio	54–87/100 ^c
pierwotnie nieuszkodzonych	33–77/100 ^c
szybka męczliwość mięśni	80–90/100 ^e
zaburzenia oddychania	39–42/100 ^c
zaburzenia mowy, głosu i połykania	10–20/100 ^c
przewlekły ból mięśni i stawów	29–86/100 ^e
nadwrażliwość na zimno	29–86/100 ^c

Konsekwencje zakażenia wirusem polio oraz częstość ich występowania

NOP po szczepieniu p/polio

zgon	brak zwiększonego ryzyka
reakcja anafilaktyczna	0,65–3/1 000 000 ^a
zaczerwienie w miejscu wstrzyknięcia	0,5–1/100 ^b
obrzęk w miejscu wstrzyknięcia	3–11/100 ^b
ból w miejscu wstrzyknięcia	14–29/100 ^b
gorączka	<20/100 ^c

^a dawek szczepionek zawierających IPV

^b częstość u osób zaszczepionych

^c częstość u zaszczepionych dzieci

Wirus brodawczaka ludzkiego (HPV)

- przeznaczone do stosowania u dziewcząt i młodych kobiet w profilaktyce zmian przednowotworowych szyjki macicy oraz raka szyjki macicy związanych z zakażeniem HPV oraz chłopców i młodych mężczyzn
- w Polsce dostępne są trzy rodzaje szczepionek przeciw HPV:
  - dwuwalentna (typ 16 i 18) - wg schematu 0, 1, 6 miesięcy, do stosowania dla kobiet i dziewcząt w wieku powyżej 9 lat
  - czterowalentna (typ 16, 18, 6 i 11) - wg schematu szczepień 0, 2, 6 miesięcy, dla kobiet i dziewcząt w wieku powyżej 9 lat oraz mężczyzn i chłopców w wieku powyżej 9 lat
  - dziewięciowalentna (typ 6, 11, 16, 18, 31, 33, 45, 52, 58) - u kobiet i mężczyzn w wieku powyżej 9 lat

Szczepionki p/HPV

Charakterystyka	Cervarix (HPV 16/18)	Silgard (HPV 6/11/16/18)	Gardasil 9 (HPV 6/11/16/18/31/33/45/52/58)
skład antygenowy HPV	2 typy onkogenne: 16 i 18	2 typy onkogenne: 16 i 18 2 typy wywołujące brodawki płciowe: 6 i 11	7 typów onkogennych: 16, 18, 31, 33, 45, 52, 58 2 typy wywołujące brodawki płciowe: 6 i 11
adiuwant	nowej generacji: AS04 (zawiera monofosforylolid A i wodorotlenek glinu)	amorficzny siarczan wodorofosforanu glinu	amorficzny hydroksyfosforanosiarczan glinu
zarejestrowany wiek	od 9. rż.	od 9. rż.	od 9. rż.
wskazania	profilaktyka zmian przedrakowych szyjki macicy, pochwy i sromu oraz raka szyjki macicy związanych przyczynowo z HPV-16 i -18	profilaktyka zmian przedrakowych szyjki macicy, sromu i pochwy, raka szyjki macicy oraz brodawek zewnętrznych narządów płciowych związanych przyczynowo z zakażeniem HPV-6, -11, -16 i -18	profilaktyka zmian przedrakowych oraz raka szyjki macicy, sromu, pochwy i odbytnicy oraz brodawek narządów płciowych związanych przyczynowo z zakażeniem HPV-6, -11, -16, -18, -31, -33, -45, -52 i -58
NOP	głównie miejscowe (zaczerwienienie, obrzęk, ból) bezpieczne	głównie miejscowe (zaczerwienienie, obrzęk, ból) bezpieczne	głównie miejscowe (zaczerwienienie, obrzęk, ból) bezpieczne
liczba dawek (schemat podstawowy)	9–14 lat włącznie: 2 dawki w odstępie 5–13 mies. ≥15 lat: 3 dawki w schemacie 0, 1, 6 mies. <i>i.m.</i> (mięsień naramienny) alternatywny schemat: druga dawka 1–2,5 mies. po pierwszej dawce, trzecia dawka 5–12 mies. po pierwszej dawce	9–13 lat włącznie: 2 dawki w schemacie 0, 6 mies. lub 3 dawki w schemacie 0, 2, 6 mies. od 14 lat: 3 dawki w schemacie 0, 2, 6 mies. <i>i.m.</i> (mięsień naramienny) alternatywny schemat: druga dawka co najmniej mies. po pierwszej, trzecia dawka co najmniej 3 mies. po drugiej, wszystkie 3 dawki należy podać w ciągu roku	9–14 lat włącznie: 2 dawki w odstępie 5–13 mies. lub 3 dawki w schemacie 0, 2, 6 mies. >15. rż.: 3 dawki w schemacie 0, 2, 6 mies. <i>i.m.</i>
Uwagi	Nie porównano skuteczności klinicznej HPV-2 z HPV-4 i HPV-9 bezpośrednio w 1 badaniu (tylko dowody pośrednie; p. tab. 2. i 3.). Porównano bezpośrednio w 1 badaniu immunogenność (stężenie przeciwciał) i profil bezpieczeństwa (NOP): HPV-2 z HPV-4 i HPV-4 z HPV-9 oraz skuteczność kliniczną HPV-4 z HPV-9.		

C. Szczepienia poekspozycyjne

Szczepienie p/ BŁONICY	Uwagi
Obowiązek dotyczy osób narażonych na zakażenie wskutek styczności z chorymi na BŁONICĘ.	Szczepionką monowalentną p/BŁONICY lub skojarzoną p/BŁONICY i TĘŻCOWI (Td).
Szczepienie p/ TĘŻCOWI	
Obowiązek dotyczy osób zranionych, narażonych na zakażenie TĘŻCEM.	Szczepionką monowalentną p/TĘŻCOWI (T) lub p/BŁONICY i TĘŻCOWI (Td)
Szczepienie p/ WŚCIEKLIŻNIE	
Obowiązek dotyczy osób narażonych na zakażenie w wyniku styczności ze zwierzęciem chorym na WŚCIEKLIZNĘ lub podejrzanym o zakażenie wirusem WŚCIEKLIZNY.	

Szczepienia przeciw tężcowi - wytyczne dotyczące swobodnego zapobiegania tężcowi u zranionych osób

Historia szczepień pacjenta	Ryzyko wystąpienia tężca	
	niskie	wysokie
Nieszczepieni, niekompletnie szczepieni lub historia szczepień niepewna	Szczepionka tężcowo-błonicza lub tężcowa – następnie kontynuować wg schematu: 0; 1; 6 miesiąc	Szczepionka tężcowo-błonicza lub tężcowa i antytoksyna (LIT - swoista immunoglobulina 250/500j.m.) – następnie kontynuować szczepienia podstawowego wg schematu: 0, 1, 6 miesiąc

Szczepienia przeciw tężcowi - wytyczne dotyczące swoistego zapobiegania tężcowi u zranionych osób

Historia szczepień pacjenta		Ryzyko wystąpienia tężca	
		niskie	wysokie
Szczepienie podstawowe lub przypominające	ostatnia dawka więcej niż 10 lat temu	Szczepionka tężcowo-błonicza lub tężcowa – jedna przypominająca dawka	Szczepionka tężcowo-błonicza lub tężcowa – jedna przypominająca dawka i antytoksyna (LIT – swoista immunoglobulina 250/500 j.m.)
	ostatnia dawka 5–10 lat temu	Szczepionka tężcowo-błonicza lub tężcowa – jedna przypominająca dawka	Szczepionka tężcowo-błonicza lub tężcowa – jedna przypominająca dawka
	ostatnia dawka mniej niż 5 lat temu	Nie wymaga	Nie wymaga, ew. gdy szczególnie wysokie ryzyko, rozważyć szczepienie – jedna przypominająca dawka

Szczepienia p/wścieklicznie

- kwalifikację do szczepienia szczepionką p/WŚCIEKLIŹNIE przeprowadza lekarz
- **swoiste zapobieganie czynne** - szczepienia poekspozycyjne
- **swoiste zapobieganie czynno-bierne** - szczepienia poekspozycyjne + swoista immunoglobulina ludzka p/wścieklicznie – 20 j.m./kg mc.
Immunoglobulinę można podać do 7 dnia od podania pierwszej dawki szczepionki.

Szczepienia p/wściekliznie

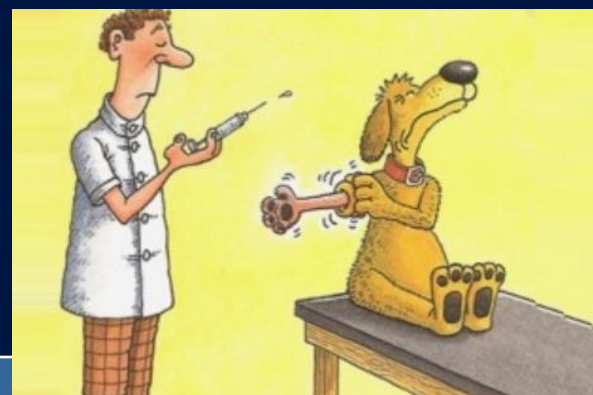
Uwaga:

Można się wstrzymać z rozpoczęciem szczepień ochronnych do chwili potwierdzenia wścieklizny u zwierzęcia:

- przeprowadzenie badania zwierzęcia wykazującego objawy wścieklizny lub poddanie badaniu pośmiertnemu zwierzęcia podejrzanego o wściekliznę
lub
- poddanie obserwacji weterynaryjnej trwającej do 15 dni zwierzęcia podejrzanego o zakażenie, z którym osoba narażona miała styczność.

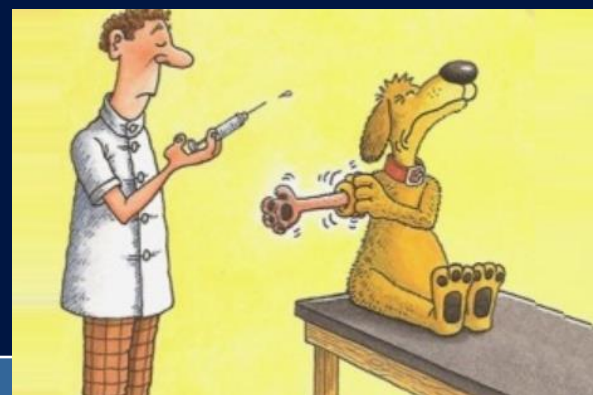
Jeżeli ponownemu narażeniu uległa osoba uprzednio szczepiona podaje się dawki przypominające szczepionki p/WŚCIEKLIŻNIE. Nie należy wówczas podawać swoistej immunoglobuliny lub surowicy.

Szczepienia przeciw wścieklźnie

Rodzaj kontaktu ze zwierzęciem	Stan zdrowia zwierzęcia		Zapobieganie
	W chwili narażenia	Podczas obserwacji weterynaryjnej <i>(15-dniowa obserwacja weterynaryjna może być stosowana wyłącznie w odniesieniu do psa i kota)</i>	
Brak ran lub kontakt pośredni	-	-	Nie wymaga
Oślinienie zdrowej skóry	-	-	Nie wymaga
Oślinienie uszkodzonej skóry, lekkie pogryzienia i zadrapania	zdrowe	Objawy wścieklizny	Rozpoczęcie podawania szczepionki z chwilą zaobserwowania objawów wścieklizny u zwierzęcia
	podejrzane o wściekliznę	Zwierzę zdrowe (niepotwierdzone objawy)	Natychmiastowe rozpoczęcie podawania szczepionki – przerwać, gdy zwierzę zdrowe
	wściekle, dzikie, nieznane, niebadane	-	Natychmiastowe rozpoczęcie podawania szczepionki

Szczepienia przeciw wścieklźnie

Rodzaj kontaktu ze zwierzęciem	Stan zdrowia zwierzęcia		Zapobieganie
	W chwili narażenia	Podczas obserwacji weterynaryjnej <i>(15-dniowa obserwacja weterynaryjna może być stosowana wyłącznie w odniesieniu do psa i kota)</i>	
Głębokie pogryzienia, zadrapania, oślinienie błon śluzowych	zdrowe	Objawy wścieklizny →	Natychmiastowe rozpoczęcie podawania szczepionki i swoistej Immunoglobuliny
	podejrzane o wściekliznę	Zwierzę zdrowe (niepotwierdzone objawy)	Natychmiastowe rozpoczęcie podawania szczepionki i swoistej Immunoglobuliny
	wściekle, dzikie, nieznane, niebadane	→	Natychmiastowe rozpoczęcie podawania szczepionki i swoistej immunoglobuliny

Profilaktyka poekspozycyjna HBV

Status źródła Stan uodpornienia eksponowanego	HBsAg(+)	HBsAg(-)	źródło nieznane lub jego status nieznany
Przebyte WZW B w przeszłości lub toczące się zakażenie (HBsAg(+)) u eksponowanego)	profilaktyka niezalecana	profilaktyka niezalecana	profilaktyka niezalecana
Nieszczepiony	rozpocząć pełne szczepienie p/wzw B* + jedna dawka immunoglobuliny anty-HBs	zalecić szczepienie p/wzw B	rozpocząć pełne szczepienie p/wzw B
Szczepiony anty-HBs <10 IU/ml#	podanie dawki przypominającej + jedna dawka immunoglobuliny anty-HBs	profilaktyka niezalecana	podanie dawki przypominającej szczepionki

* schemat szczepienia 0-1. miesiąc – 6. miesiąc lub 0 – 1. miesiąc – 2. miesiąc – 12 miesiąc

przypadki w których nie oceniono miana przeciwciał anty-HBs bezpośrednio po szczepieniu

- *szczepienie – do 7 dni*
- *immunoglobulina (w ciągu 24-72 godz.)*

Profilaktyka poekspozycyjna HBV

Status źródła Stan uodpornienia eksponowanego	HBsAg(+)	HBsAg(-)	źródło nieznane lub jego status nieznany
Szczepiony wielokrotnie z potwierdzonym brakiem odpowiedzi poszczepiennej	2 dawki immunoglobuliny anti- HBs w odstępie miesiąca	profilaktyka niezalecana	profilaktyka niezalecana lub 2 dawki immuno- globuliny anti-HBs w odstępie miesiąca [§]
Szczepiony anty-HBs >10 IU/ml [@]	profilaktyka niezalecana	profilaktyka niezalecana	profilaktyka niezalecana

[§] jeśli dane kliniczne i epidemiologiczne wskazują na duże ryzyko zakażenia postępować jak w przypadku ekspozycji na krew źródła HBsAg(+)

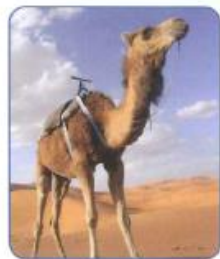
[@] miano oznaczone kiedykolwiek po szczepieniu (potwierdzenie odpowiedzi poszczepiennej)

- *szczepienie – do 7 dni*
- *immunoglobulina (w ciągu 24-72 godz.)*

Problemy zdrowotne w podróży

Orientacyjne ryzyko zachorowania w ciągu miesiąca podróży do tropiku lub krajów rozwijających się.

Biegunka podróźnych

Jest powszechnym problemem podczas wycieczek do krajów o niskich standardach sanitarnych. Zapobieganie biegunce podróźnych polega na stosowaniu zasad higieny oraz bezpiecznego żywienia w podróży. Doustna szczepionka przeciwko cholercie zapewnia częściową ochronę przed bakteryjną biegunką podróźnych.

Malaria

Jest groźną dla życia chorobą pasożytniczą, przenoszoną przez komary w tropiku. Zapobieganie malarii polega na unikaniu ukłuć tych owadów (repelenty, moskitiera) i stosowaniu profilaktycznych leków przeciwko tej chorobie.

Denga

Jest najczęstszą chorobą wirusową, przenoszoną przez komary w rejonach tropikalnych. Może objawiać się gorączką, bólem głowy i stawów, a w ciężkich przypadkach także krwawieniami, na przykład z dziąseł lub z przewodu pokarmowego. Zapobieganie tej chorobie polega na ochronie przed owadami w podróży.

Wścieklizna

Jest przenoszona przez ssaki chorobą wirusową, wywołującą śmiertelne zapalenie mózgu. Zagrożenie wścieklizną w tropiku jest większe niż w Europie, a turysta pokąsany przez chore zwierzę w podróży wymaga pilnej pomocy lekarskiej. Wściekliznę można zapobiegać poprzez szczepienie przed wyjazdem.

Wirusowe zapalenie wątroby typu A

Zwane „żółtaczką pokarmową”, występuje powszechnie w tropiku i krajach o niedostatecznych warunkach sanitarnych. Najbardziej narażeni są turyści nieprzestrzegający zasad higieny, jednak zakażenia zdarzają się także wśród gości luksusowych hoteli w państwach rozwijających się, na przykład w Egipcie. Najskuteczniejszym sposobem zapobiegania tej chorobie jest szczepienie przed wyjazdem.

Dur brzuszny

Jest ostrą chorobą bakteryjną, przenoszoną przez zakażoną wodę i inne napoje oraz posiłki przygotowywane w złych warunkach sanitarnych. Zazwyczaj turyści chorujący na dur brzuszny wymagają leczenia szpitalnego. Największe ryzyko zachorowania dotyczy podróży do części krajów Azji (głównie Indii i państw okolicznych), Afryki oraz niektórych państw Ameryki Południowej. Zapobieganie durowi brzuszemu polega na szczepieniu ochronnym przed podróżą oraz stosowaniu zasad bezpiecznego żywienia podczas wycieczki.

Zakażenie HIV

Jego przyczyną mogą być kontakty seksualne, zakażone igły, strzykawki, zakażona krew. Występuje na całym świecie, a najwięcej zachorowań odnotowuje się w Afryce. Nie jest dostępna szczepionka przeciw HIV/AIDS, a profilaktyka w podróży polega na unikaniu przygodnych kontaktów seksualnych, stosowaniu prezerwatywy i korzystaniu wyłącznie ze sterylnego sprzętu medycznego w razie konieczności zabiegów medycznych.

Cholera

Jest chorobą bakteryjną, przenoszoną drogą pokarmową. Występuje w krajach o złych warunkach sanitarnych, często w postaci epidemii. Ryzyko zachorowania dla większości turystów jest niewielkie, wzrasta w przypadku podróży w rejony epidemii i u osób, które nie przestrzegają zasad higieny podczas pobytu na terenach zagrożonych cholera.

Poliomyelitis

(choroba Heinego i Medina)

Jest to choroba przenoszona drogą pokarmową, która może prowadzić do uszkodzenia układu nerwowego, niedowładów i porażenia mięśni. Występuje przede wszystkim w Afryce i Azji. Zachodnia półkula jest rejonem wolnym od poliomyelitis. Najskuteczniejsza metoda profilaktyki przed podróżą do krajów zagrożonych to szczepienie ochronne.

Przeciwno tym chorobom dostępne są szczepionki

Choroby	Schemat szczepienia przed wyjazdem	Czas utrzymywania się odporności u dorosłych***
Tężec	1 dawka domięśniowo (przypominająca)**	10 lat
Błonica		
Poliomyelitis (choroba Heinego-Medina)	1 dawka domięśniowo (przypominająca) przed wyjazdem	co najmniej 10 lat
Dur brzuszny	1 dawka domięśniowo przynajmniej 1 tydzień przed wyjazdem	3 lata
Wirusowe zapalenie wątroby typu A	1 dawka domięśniowo przed wyjazdem + dawka uzupełniająca po 6-12 miesiącach	odporność wieloletnia
Wirusowe zapalenie wątroby typu B	3 dawki domięśniowo: 0/1/6 miesiąc, przynajmniej 2 dawki podane 2 tygodnie przed wyjazdem	odporność wieloletnia
Żółta febra (żółta gorączka)	1 dawka podskórną przynajmniej 10 dni przed wyjazdem	dawka przypominająca co 10 lat w razie obowiązku szczepienia
Wścieklizna (profilaktyka przedekspozycyjna)	3 dawki domięśniowo: 0/7/28 (lub 21) dzień, podane przed wyjazdem + dawka uzupełniająca po 1 roku	co najmniej 5 lat
Zakażenia meningokokowe	1 dawka domięśniowo przynajmniej 2 tygodnie przed wyjazdem	zależnie od rodzaju zastosowanej szczepionki
Cholera	2 dawki doustnie: 0/7 dzień, podane przynajmniej 1 tydzień przed wyjazdem	2 lata
Kleszczowe zapalenie mózgu	3 dawki domięśniowo: 0/1-3 miesiąc/5-12 miesiąc	3 lata
Więcej informacji na:	www.szczepienia.dlapodrozujacych.pl	

**Najważniejsze
szczepienia
dla osób
podróżujących**

Szczepienia zalecane dla podróżujących

Wskazane szczepienia ochronne oraz profilaktyka przeciwmalaryczna w regionach i strefach geograficznych (CDC — Atlanta — USA) (8)

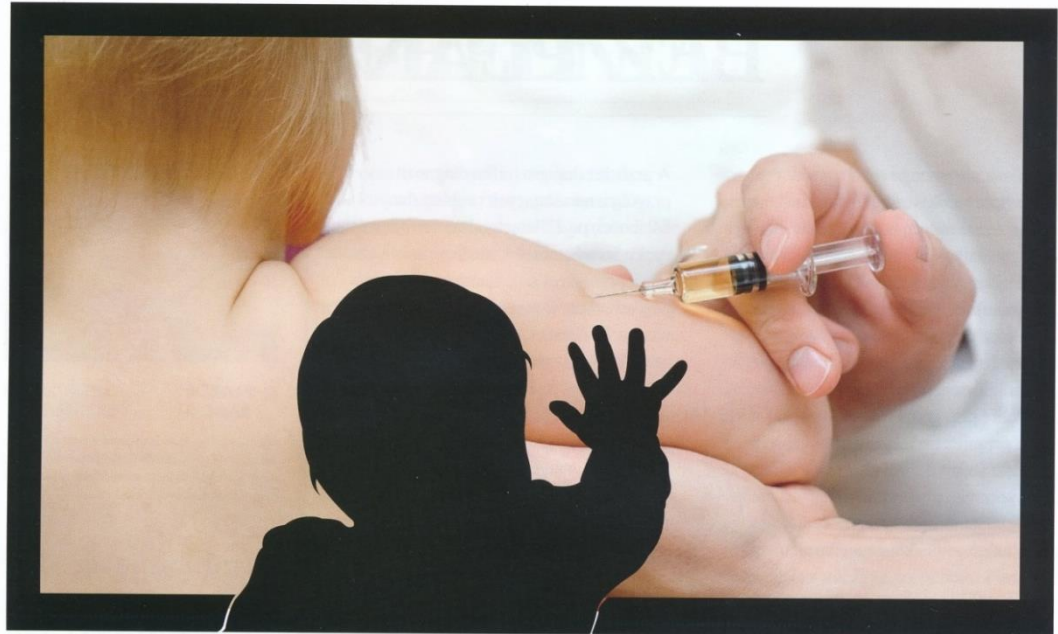
Ruchy antyszczepionkowe

A MAŁGORZATA SOLECKA

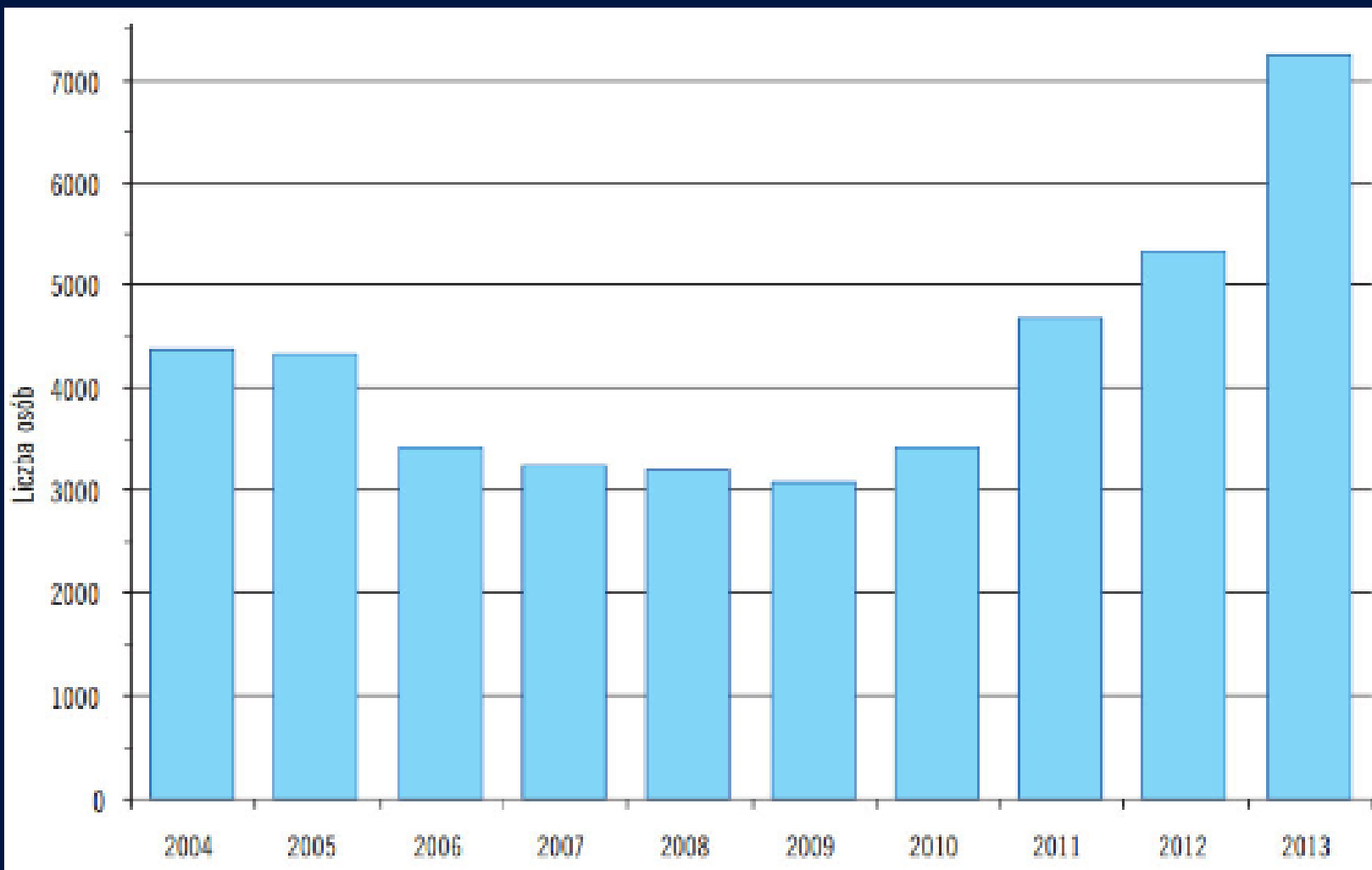
Dziennikarka specjalizująca się w tematyce ochrony zdrowia

Gdy w sierpniu minister zdrowia Konstanty Radziwiłł podpisywał list intencyjny z prezesem TVP Jackiem Kurskim w sprawie zaangażowania publicznej telewizji w promowanie postaw i zachowań prozdrowotnych, w najczarniejszych snach nie mógł przewidzieć, że dwa miesiące później anteny telewizji publicznej staną się tubą środowisk antyszczepionkowych.

**ANTYSZCZEPIONKOWA
TVP**

Uchylający się od obowiązkowych szczepień w latach 2004-2013

A festive invitation for an OSPA Party. The background is white and decorated with numerous colorful balloons in shades of blue, orange, red, green, yellow, and purple. Streamers in various colors (blue, green, red, purple) are scattered throughout. Small stars and confetti pieces are also visible. The text "ZAPROSZENIE" is written in large, bold, black capital letters, and "OSPA PARTY" is written below it in large, bold, red capital letters. The overall theme is celebratory and party-like.

ZAPROSZENIE
OSPA PARTY

Potrzeba szczepień

Pod koniec listopada włoski Sąd Najwyższy potwierdził, że dzieci do szóstego roku życia na podstawie obowiązujących przepisów nie mogą być przyjmowane do żłobków, przedszkoli i klas przedszkolnych bez uzupełnienia szczepień

Znaczenie profilaktyki czynnej

Prof. Teresa Jackowska, konsultant krajowy w dziedzinie pediatrii:

„Szczepiąc się, przestajemy być potencjalnym źródłem zakażenia dla swojego otoczenia, co zmniejsza ryzyko zachorowania osób, które nie były zaszczepione”